

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 18 października 2022 r.

Pozycja 57

POSTANOWIENIE z dnia 11 października 2022 r. Sygn. akt P 9/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski
Krystyna Pawłowicz
Stanisław Piotrowicz
Wojciech Sych – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 października 2022 r., pytania prawnego Sądu Okręgowego w Warszawie IV Wydział Cywilny, czy:

- 1) art. 59 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 1 pkt 6 i art. 61 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 295) oraz w związku z art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o działalności leczniczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 960) „w zakresie, w jakim nakłada na publiczną uczelnię medyczną, będącą podmiotem tworzącym samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, obowiązek pokrycia straty netto, o której mowa w art. 59 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej”, jest niezgodny z art. 68 ust. 1 i 2 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 59 ust. 2 pkt 1 ustawy o działalności leczniczej w związku z art. 38 ust. 2 ustawy o zmianie ustawy o działalności leczniczej oraz niektórych innych ustaw „w zakresie, w jakim zobowiązuje publiczną uczelnię medyczną, będącą podmiotem tworzącym samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, do pokrycia straty netto powstałej przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o działalności leczniczej oraz niektórych innych ustaw”, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W postanowieniu z 20 maja 2020 r. (sygn. akt IV C 772/18) Sąd Okręgowy w Warszawie IV Wydział Cywilny (dalej: sąd pytający) przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne o treści przytoczonej w komparycji niniejszego postanowienia.

1.1. Pytanie prawne zostało sformułowane na tle następującego stanu faktycznego i prawnego:

Przed sądem pytającym toczy się postępowanie w sprawie z powództwa Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (dalej: WUM) przeciwko Uniwersyteckiemu Centrum Klinicznemu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (dalej: UCKWUM; przy czym Trybunał zwrócił uwagę, że w komparycji postanowienia o przedstawieniu pytania prawnego jako pozwany wymieniony jest Samodzielny Publiczny Dziecięcy Szpital Kliniczny w Warszawie) o ustalenie, że powód nie jest zobowiązany do pokrycia straty netto pozwanego za 2016 r. na podstawie art. 59 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (ówcześnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 295, ze zm.; dalej: u.d.l.) oraz o ustalenie nieistnienia prawa pozwanego do żądania od powoda pokrycia tej straty netto. Sąd pytający podniósł, że w ocenie powoda, jego roszczenie jest uzasadnione z uwagi na niezgodność art. 59 ust. 2 pkt 1 u.d.l. z Konstytucją. Uwzględniając powyższe, wobec braku możliwości dokonania przez sąd powszechny samodzielnej oceny zgodności powołanej regulacji z Konstytucją, sąd pytający uznał za konieczne i uzasadnione dla rozstrzygnięcia sprawy przedstawienie Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego.

Sąd pytający wyjaśnił, że powód stał się *ex lege* podmiotem tworzącym dla pozwanego samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej (dalej: SPZOZ), gdyż ustawa z dnia 19 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o zakładach opieki zdrowotnej i ustawy o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 111, poz. 1193) wprowadziła obowiązek przejęcia przez państwowe uczelnie medyczne uprawnień ministra właściwego do spraw zdrowia, który utworzył szpitale kliniczne na podstawie ustawy, jako organu założycielskiego. Pozwane UCKWUM powstało zaś w 2019 r. z połączenia Samodzielnego Publicznego Centralnego Szpitala Klinicznego w Warszawie, Samodzielnego Publicznego Dziecięcego Szpitala Klinicznego w Warszawie oraz Szpitala Klinicznego Dzieciątka Jezus w Warszawie.

Sąd pytający wskazał, że w ciągu lat 2012-2017 koszty operacyjne pozwanego (tj. ponoszone w związku ze świadczeniem opieki zdrowotnej) znacznie przekraczały wysokość jego przychodów, wskutek czego coroczne zobowiązania pozwanego wzrosły z kwoty 137 681 205 zł w 2012 r. do kwoty 366 359 878 zł w 2017 r.

Okoliczności powyższe nie są, w ocenie sądu pytającego, sporne. „Poza sporem pozostają bowiem kwestie: wzajemnych stosunków stron (podmiot tworzący – SPZOZ), znaczne zadłużenia pozwanego podmiotu leczniczego, jak i jego przyczyn związanych z drastycznym wzrostem kosztów udzielania świadczeń zdrowotnych, jak i ich niedoszacowaniem przez państwowego płatnika, którym jest Narodowy Fundusz Zdrowia” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 3). Co do tej ostatniej kwestii sąd pytający wyjaśnił, że powód, jako przyczyny narastającego zadłużenia pozwanego, wymienił wadliwy system finansowania opieki zdrowotnej w kraju, zaniżenie kontraktów przez Narodowy Fundusz Zdrowia oraz brak refundacji „nadwykonań”, pomimo nałożenia na pozwanego obowiązku udzielania pomocy wszystkim pacjentom, których zdrowie i życie jest zagrożone.

1.2. Sąd pytający zarzucił regulacjom wskazanym jako przedmiot kontroli niezgodność z art. 2 i wyrażonymi w nim zasadami zaufania do państwa i prawa oraz poprawnej legi-

slacji, a także z art. 68 ust. 1 i 2 Konstytucji, nakładającym na władze publiczne obowiązek ochrony zdrowia i zagwarantowania obywatelom równego, niezależnie od ich sytuacji materialnej, dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych.

1.2.1. Uzasadniając postawione zarzuty, sąd pytający wskazał, że „[z]godnie z art. 59 ust. 2 u.d.l. brak możliwości pokrycia we własnym zakresie, przez SPZOZ, straty netto oznacza, iż uczelnia medyczna niedobory te winna sfinansować z własnego budżetu, bądź to wprost – poprzez pokrycie straty, bądź na skutek przejęcia zobowiązań w drodze likwidacji SPZOZ. Skutkuje to przetruceniem na uczelnie medyczne obowiązku dotyczącego polityki zdrowotnej państwa, która powinna być prowadzona przez władze centralne” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 9). W ocenie sądu pytającego, „[m]ocą art. 59 ust. 2 u.d.l. władza publiczna odciążała się z zobowiązania finansowania służby zdrowia, «przerzucając» ten obowiązek na podmioty, które choć sprawują nadzór nad działalnością SPZOZ i mają wobec nich uprawnienia właścicielskie, nie mają jednak prawnych, ani faktycznych możliwości finansowania strat SPZOZ, wynikających z niedoszacowania systemu świadczeń opieki zdrowotn[ej] finansowanych ze środków publicznych” (*ibidem*). Sąd pytający dostrzegł, że z literalnego brzmienia art. 59 ust. 2 u.d.l. może wynikać, że podmiot tworzący ma pewien zakres swobody podjęcia decyzji, czy pokryć stratę netto SPZOZ, czy go zlikwidować, jednak, „[j]ak wskazuje strona powodowa (...) alternatywa (...) jest w gruncie rzeczy pozorna, antyspołeczna i sprzeczna z konstytucyjnie ukształtowanym systemem rządzącym odpowiedzialnością, w tym finansową, podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań publicznych” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 6).

W konkluzji sąd pytający stwierdził, że „sposób zlecenia zadań publicznych przez ustawodawcę w sposób oczywisty narusza zasadę demokratycznego państwa prawnego, która oznacza również nakaz tworzenia przepisów klarownych i zrozumiałych dla ich adresatów, którzy od racjonalnego prawodawcy oczekiwać mogą stanowienia norm prawnych niebudzących wątpliwości, co do treści nakładanych obowiązków i przyznawanych praw” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 12). Jednocześnie przekazaniu uczelni medycznej obowiązku realizacji zadania finansowania działalności SPZOZ nie towarzyszy wyposażenie jej w odpowiednie do zakresu tego zadania środki finansowe, przez co „w ocenie powoda – art. 59 ust. 2 u.d.l. narusza art. 2 i art. 68 ust. 1 i 2 Konstytucji (...). Jeżeli bowiem ustawodawca (...) przetrzuca na rzecz innego podmiotu obowiązek realizacji swoich zadań, to w tym celu powinien zapewnić adekwatne środki finansowe, które umożliwią takiemu podmiotowi realizację tego zadania, jako zleconego” (*ibidem*). Kwestionowana regulacja ma tymczasem doniosłe skutki finansowe dla każdej uczelni medycznej w Polsce, która, po pierwsze, jest zobowiązana partycypować w kosztach świadczenia opieki zdrowotnej (bez wskazania przez ustawodawcę źródła finansowania tego zadania) i, po drugie, obowiązek pokrycia strat SPZOZ w sposób oczywisty wpływa na jej wyniki finansowe.

1.2.2. W odniesieniu do zarzutów sformułowanych względem powołanego związkowo art. 38 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o działalności leczniczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 960; dalej: ustawa zmieniająca z 10 czerwca 2016 r.), sąd pytający wskazał, że „[l]iteralne brzmienie art. 59 ust. 2 u.d.l. oraz art. 38 ust. 1 ustawy nowelizującej prowadzi do potencjalnego obowiązku pokrywania strat za lata przypadając[e] przed dniem wejścia w życie ww. nowelizacji” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 14). Zdaniem pytającego sądu, wynika to z tego, że z dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej z 10 czerwca 2016 r. (tj. 15 lipca 2016 r.) podmiot tworzący zobowiązany jest pokrywać stratę netto wynikającą ze sprawozdania finansowego za 2017 r., chyba że zlikwiduje SPZOZ. Tymczasem strata finansowa za 2017 r. może wynikać jeszcze z lat ubiegłych. Jest to, w ocenie pytającego sądu, wprost sprzeczne z zasadą niedziałania prawa wstecz.

1.2.3. Obszerną część uzasadnienia sąd pytający poświęcił na przedstawienie treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 listopada 2019 r., sygn. K 4/17, w którym stwier-

dzono niezgodność z Konstytucją art. 59 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 1 pkt 6 i art. 61 u.d.l. oraz w związku z art. 38 ust. 1 ustawy zmieniającej z 10 czerwca 2016 r. w zakresie, w jakim zobowiązuje jednostkę samorządu terytorialnego, będącą podmiotem tworzącym samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, do pokrycia straty netto stanowiącej ekonomiczny skutek wprowadzania przepisów powszechnie obowiązujących, które wywołują obligatoryjne skutki finansowe dla działania samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej.

W ocenie sądu pytającego, z uwagi na zakresowy charakter powyższego wyroku (dotyczącego wyłącznie obowiązku pokrycia straty netto SPZOZ utworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego), „uzasadnione jest tym bardziej zwrócenie się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym, dotyczącym analogicznego obowiązku, ciężącego na publicznej uczelni medycznej” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 18).

1.2.4. Podsumowując swój wywód, sąd pytający stwierdził, że „w przedmiotowej sprawie, na gruncie obowiązujących przepisów merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy wydaje się oczywiste” (*ibidem*). Powód w pozwie podniósł zarzuty niezgodności art. 59 ust. 2 u.d.l. z Konstytucją. „W odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego (...) niekonstytucyjność tego przepisu została już prawomocnie przesądzona. Tylko zatem stwierdzenie niekonstytucyjności ww. przepisu, w zakresie określonym w zawartym na wstępie pytaniu prawnym, umożliwi rozstrzygnięcie, zgodnie z treścią złożonego pozwu” (uzasadnienie pytania prawnego, s. 18 i 19).

2. W piśmie z 31 maja 2021 r., w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, stanowisko w sprawie zajął Marszałek Sejmu, który wniósł o umorzenie postępowania z powodu niedopuszczalności wydania wyroku. Pytanie prawne, w jego ocenie, nie spełnia warunku formalnego w postaci przesłanki funkcjonalnej.

3. Prokurator Generalny w piśmie z 9 sierpnia 2021 r. wniósł o umorzenie postępowania z powodu niedopuszczalności wydania orzeczenia (brak przesłanki funkcjonalnej pytania prawnego).

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Sąd Okręgowy w Warszawie IV Wydział Cywilny (dalej: sąd pytający) uczynił przedmiotem pytania prawnego: 1) art. 59 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 1 pkt 6 i art. 61 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (ówcześnie Dz. U. z 2020 r. poz. 295, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 633, ze zm.; dalej: u.d.l.) oraz w związku z art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o działalności leczniczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 960; dalej: ustawa zmieniająca z 10 czerwca 2016 r.) „w zakresie, w jakim nakłada na publiczną uczelnię medyczną, będącą podmiotem tworzącym samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, obowiązek pokrycia straty netto, o której mowa w art. 59 ust. 2 ustawy pkt 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej”; 2) art. 59 ust. 2 pkt 1 u.d.l. w związku z art. 38 ust. 2 ustawy zmieniającej z 10 czerwca 2016 r. „w zakresie, w jakim zobowiązuje publiczną uczelnię medyczną, będącą podmiotem tworzącym samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, do pokrycia straty netto powstałej przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy o działalności leczniczej oraz niektórych innych ustaw”.

2. Zakwestionowane przepisy w dniu przedstawienia pytania prawnego miały następujące brzmienie:

– art. 59 ust. 2 u.d.l.: „Podmiot tworzący jest obowiązany w terminie:

1) 9 miesięcy od upływu terminu do zatwierdzenia sprawozdania finansowego samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej pokryć stratę netto za rok obrotowy tego zakładu w kwocie, jaka nie może być pokryta zgodnie z ust. 1, jednak nie wyższej niż suma straty netto i kosztów amortyzacji albo

2) 12 miesięcy od upływu terminu określonego w pkt 1 wydać rozporządzenie, zarządzenie albo podjąć uchwałę o likwidacji samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej

– jeżeli strata netto za rok obrotowy nie może być pokryta w sposób określony w ust. 1 oraz po dodaniu kosztów amortyzacji ma wartość ujemną”;

– art. 55 ust. 1 pkt 6 u.d.l.: „Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej może uzyskiwać środki finansowe:

(...)

6) na pokrycie straty netto, o której mowa w art. 59 ust. 2 pkt 1”;

– art. 61 u.d.l.: „Zobowiązania i należności samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej po jego likwidacji stają się zobowiązaniami i należnościami Skarbu Państwa albo uczelni medycznej, albo właściwej jednostki samorządu terytorialnego. Przepis zdania pierwszego stosuje się odpowiednio do mienia”;

– art. 38 ustawy zmieniającej z 10 czerwca 2016 r.:

„1. Obowiązek wydania rozporządzenia albo zarządzenia, albo podjęcia uchwały o likwidacji samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, o którym mowa w art. 59 ust. 2 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się po raz pierwszy w związku ze stratą netto wynikającą ze sprawozdania finansowego za rok 2017, a w przypadku samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, dla których rok obrotowy nie jest rokiem kalendarzowym, ze sprawozdania finansowego za pierwszy rok obrotowy rozpoczęty po dniu wejścia w życie ustawy.

2. Pierwszy program naprawczy, o którym mowa w art. 59 ust. 4 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, sporządza się w związku ze stratą netto wynikającą ze sprawozdania finansowego za rok 2016, a w przypadku samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, dla których rok obrotowy nie jest rokiem kalendarzowym, ze sprawozdania finansowego za pierwszy rok obrotowy rozpoczęty po dniu wejścia w życie ustawy”.

3. Ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1773; dalej: ustawa zmieniająca z 11 sierpnia 2021 r.) w art. 4 pkt 3 nadała nowe brzmienie zakwestionowanemu w niniejszej sprawie art. 59 ust. 2 u.d.l.: „Podmiot tworzący może pokryć stratę netto za rok obrotowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, w kwocie, jaka nie może zostać pokryta zgodnie z ust. 1, jednak nie wyższej niż suma straty netto i kosztów amortyzacji”.

Zmiana jest efektem realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 listopada 2019 r., sygn. K 4/17 (OTK ZU A/2019, poz. 67), w którym orzeczono, że art. 59 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 1 pkt 6 i art. 61 u.d.l. oraz w związku z art. 38 ust. 1 ustawy zmieniającej z 10 czerwca 2016 r. w zakresie, w jakim zobowiązuje jednostkę samorządu terytorialnego, będącą podmiotem tworzącym samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, do pokrycia straty netto stanowiącej ekonomiczny skutek wprowadzania przepisów powszechnie obowiązujących, które wywołują obligatoryjne skutki finansowe dla działania samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, jest niezgodny z art. 167 ust. 4 w związku z art. 166 ust. 2, art. 68 ust. 2 i art. 2 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 166 ust. 1 Konstytucji.

Ustawa zmieniająca z 11 sierpnia 2021 r., z wyjątkiem jednego przepisu, weszła w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia, tj. 14 października 2021 r.

Art. 59 ust. 2 u.d.l. w nowym brzmieniu daje podmiotowi tworzącemu możliwość – zamiast dotychczasowego obowiązku – pokrycia straty netto samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, a jednocześnie stanowi podstawę prawną (o charakterze fakultatywnym) do przekazania środków finansowych samodzielnemu publicznemu zakładowi opieki zdrowotnej na ten cel. Pokrycie straty netto samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej (obligatoryjne albo fakultatywne) przez podmiot tworzący ma charakter wtórny i posiłkowy. Pierwotnie do pokrycia swojej straty netto jest zobowiązany sam samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, co jednoznacznie wynika z brzmienia art. 59 ust. 1 u.d.l. (zob. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw, druk nr 1450/IX kadencja Sejmu).

4. Mając na uwadze powyższe, Trybunał Konstytucyjny postanowił najpierw zbadać wpływ zmian ustawodawczych, dokonanych w zakwestionowanym przepisie przez ustawę zmieniającą z 11 sierpnia 2021 r., na dopuszczalność merytorycznego rozpoznania pytania prawnego.

4.1. Zgodnie z art. 59 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), Trybunał wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał. Jednakże, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, przepis obowiązuje, jeżeli na jego podstawie są lub mogą być podejmowane indywidualne decyzje stosowania prawa. W orzecznictwie Trybunału ustabilizował się pogląd, że proste uchylenie przepisu nie zawsze jest równoznaczne z utratą przez niego w całości mocy obowiązującej. To, czy faktycznie doszło do uchylenia w całości zaskarżonego przepisu, należy ocenić na podstawie treści normy derogującej lub przejściowej, która pozwala ustalić, czy uchylony przepis utracił moc obowiązującą w tym znaczeniu, że nie może być już w ogóle stosowany do stanów faktycznych z przeszłości, teraźniejszości lub przyszłości. Tak więc dopiero w sytuacji całkowitej pewności, że rozstrzygnięcie merytoryczne w zakresie zgodności z Konstytucją danego aktu normatywnego w rozpatrywanej sprawie jest bezprzedmiotowe, Trybunał Konstytucyjny umarza postępowanie (por. postanowienia z: 18 listopada 1998 r., sygn. SK 1/98, OTK ZU nr 7/1998, poz. 120; 15 grudnia 2009 r., sygn. K 30/08, OTK ZU nr 11/A/2009, poz. 175; 14 stycznia 2014 r., sygn. P 12/12, OTK ZU nr 1/A/2014, poz. 6 oraz wyroki z: 31 stycznia 2001 r., sygn. P 4/99, OTK ZU nr 1/2001, poz. 5 i 13 marca 2006 r., sygn. P 8/05, OTK ZU nr 3/A/2006, poz. 28).

Pogląd powyższy należy – *mutatis mutandis* – odnieść również do zmiany przepisu (zob. postanowienie TK z 21 października 2003 r., sygn. K 10/02, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 88).

4.2. To, czy faktycznie doszło do uchylenia w całości zaskarżonego przepisu, należy ustalić na podstawie treści normy derogującej lub przejściowej.

W ustawie zmieniającej z 11 sierpnia 2021 r. ustawodawca nie ustanowił reguł intertemporalnych, które w sposób szczególny regulowałyby kwestie stosowania nowych przepisów do spraw w toku. W art. 6 powołanej ustawy postanowił, że wchodzi ona w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia (z wyjątkiem jednego przepisu, który nie dotyczył u.d.l.), co nastąpiło 14 października 2021 r.

Zgodnie z ogólną zasadą aktualności orzeczenia sądowego, statuowaną w art. 316 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.), w świetle której sąd cywilny wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rze-

czy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, nie ulega wątpliwości, że do postępowań wszczętych i niezakończonych przed zmianą zaskarżonego przepisu, zatem także w sprawie, w której sąd przedstawił Trybunałowi pytanie inicjujące niniejsze postępowanie, znajdzie zastosowanie art. 59 ust. 2 u.d.l. w nowym brzmieniu. Trybunał Konstytucyjny stwierdził zatem, że art. 59 ust. 2 u.d.l. w brzmieniu będącym przedmiotem pytania prawnego utracił moc obowiązującą, a postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK. Jednocześnie Trybunał zwrócił uwagę, że utrata mocy obowiązującej art. 59 ust. 2 u.d.l., a w konsekwencji zmiana podstawy orzekania w toczącej się sprawie, prowadzi także do zerwania związku między odpowiedzią Trybunału na pytanie prawne a rozstrzygnięciem sprawy rozpoznawanej przez sąd pytający.

4.3. Art. 59 ust. 2 u.d.l. nie był jedynym przepisem wskazanym jako przedmiot kontroli w niniejszej sprawie. W obu punktach *petitum* pytania prawnego sąd pytający określił przedmiot kontroli związkowo. W pkt 1 *petitum* art. 59 ust. 2 u.d.l. został powołany w związku z art. 55 ust. 1 pkt 6 i art. 61 u.d.l. oraz w związku z art. 38 ust. 1 ustawy zmieniającej z 10 czerwca 2016 r. W pkt 2 *petitum* jako przedmiot kontroli sąd pytający wskazał art. 59 ust. 2 pkt 1 u.d.l. w związku z art. 38 ust. 2 ustawy zmieniającej z 10 czerwca 2016 r.

4.3.1. W odniesieniu do art. 55 ust. 1 pkt 6 i art. 61 u.d.l. sąd pytający nie przedstawił żadnej odrębnej argumentacji na rzecz niezgodności tych przepisów z powołanymi wzorcami kontroli. Zatem, w ocenie Trybunału, przepisy te zostały powołane wyłącznie pomocniczo w celu rekonstrukcji normy będącej przedmiotem zaskarżenia, co potwierdza posłużenie się przez sąd zakresową formułą zaskarżenia. W tym świetle umorzenie postępowania względem przepisu będącego głównym przedmiotem kontroli z powodu utraty jego mocy obowiązującej pociąga za sobą także umorzenie postępowania względem regulacji powołanych jako pozostające z nim w związku. Moc obowiązującą utraciła bowiem norma wywiedziona przez sąd pytający z art. 59 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 1 pkt 6 i art. 61 u.d.l.

4.3.2. W odniesieniu do art. 38 ust. 1 ustawy zmieniającej z 10 czerwca 2016 r., Trybunał zwrócił uwagę, że przepis ten zawarty jest w ustawie, na mocy której wprowadzono art. 59 ust. 2 u.d.l. w brzmieniu zakwestionowanym w niniejszej sprawie. Wobec utraty mocy obowiązującej tego przepisu, regulacje do niego odsyłające (w tym art. 38 ust. 1 ustawy zmieniającej z 10 czerwca 2016 r.) stały się bezprzedmiotowe.

Art. 38 ust. 2 ustawy zmieniającej z 10 czerwca 2016 r. odsyła zaś do art. 59 ust. 4 u.d.l., który nie został wskazany jako przedmiot kontroli w niniejszej sprawie.

5. Podsumowując, postępowanie w niniejszej sprawie zostało umorzone na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK z powodu utraty mocy obowiązującej art. 59 ust. 2 u.d.l. (normy wywiedzionej z art. 59 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 55 ust. 1 pkt 6 i art. 61 u.d.l.), w pozostałym zakresie zaś – na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.